

Марко Цекић

Међународни центар за православне студије, Ниси – Србија

e-mail: bmetalpriest@gmail.com

О ПРАВОСЛАВНОМ КОМОНВЕЛТУ

Пасхалис Китромилидис. ПРАВОСЛАВНИ КОМОНВЕЛТ. Симболичка наслеђа и културна сусретања у Југоисточној Европи, Завод за уџбенике, Београд, 2016.

Према речима хардварског докторанта, професор политичких наука на Универзитету у Атини и директор Центра за малоазијске студије у Атини, Пасхалиса М. Китромилидиса, у средишту његовог истраживања православног комонвелта стоји рана савремена историја Европе и грчког истока, односно православног културног облици који су опстали и прилагодили се освајачким притисцима а потом одговорили на изазове модерног доба. При свему томе аутор у уводу даје стручни приказ научних метода и потешкоћа у остваривању овог задатка. Ова књига је сачињена од 16 студија које су подељене у 5 делова.

Први део носи назив *Идентитети*, а на његовом почетку је рад *Балкански менталитет* и у њему се разобличавају предрасуде и слаба научна анализа овог термина и истиче се неопходност маште у комбинацији са историјским методама ради реконструкције овог појма. Други рад носи назив *Православна култура и колективни идентитет на Балкану под османском влашћу у 18. веку*, и говори о сложености и последицама односа православља и национализма на овом простору и у овом времену. Трећи рад носи назив *Православни идентитети у свету османске моћи* и бави се проблематиком и утицајем такозваних националних цркава на поднебљу Балкана и источног Медитерана. Четврти рад носи назив *На премодерном Балкану: Лојалност, идентитети, анахронизми* и у њему се анализирају проблеми националних држава и међуетничких односа.

Други део књиге је озбначен насловом *Вера и политика*, а први рад у овом поглављу је *Иницијативе Велике цркве средином 18. века: хипотезе о факторима православне црквене стратегије*. Овде је реч о тумачењима дешавања на релацији између Васељенске патријаршије и осталих аутокефалних црквених заједница. Други рад се зове *Од православног комонвелта до националних заједница: грчко-руске интелектуалне везе у османском добу* и он износи историографске моменте и политичка дешавања у вези са идејом православног савеза.

Трећи део зове се *Фокус и залеђе*. Први рад у њему је *Света Гора и просветитељство*, и објашњава велики значај Свете Горе у православном свету, али се такође и осврће на појаву расног национализма међу монасима ове свете земље у 19. веку. Други рад се зове *Прво путовање Добротољубља* и говори о историјском значају након објављивања *Добротољубља* у Венецији. Трећи рад је *Сумрак Византије или Задочнело просветитељство у Малој Азији* и говори о променама духовних стремљења на некадашњем тлу Византије у 19. веку.

Четврти део књиге су *Иззови*. Први рад носи назив *О интелектуалном садржају грчког национализма, Папаригопулос, Византија и „велика идеја“* и он садржи анализу *византијске идеје*. Други рад је *Европа и дилеме Грчке савести* и он говори о могућностима и процесима синтезе европске и грчке свести. Трећи рад се зове *Присуство културе на Балкану*. Говори о дефинисању грчке присутности кроз разне периоде у вангрчким областима, као и закључење платформе о даљем заједништву. Последњи рад у овом поглављу је *Васељенска патријаршија и Национални центар* и, како каже аутор, представља историјски преглед битних догађаја и националистичких проблема цркве у Константинопољу.

Пети део књиге су *Истраживачке перспективе*, први део се зове *Света Гора и представа о њој почетком 20. века, Књига посете манастира Дионисијат 1908-1935*. Реч је анализи стања на основу бележака посетилаца из Грчке и иностранства манастиру Дионисијат. Други део се зове *Интелектуално утемељење истраживања у Малој Азији: преписка Р.В. Докинса и Мелпо Мелије* и кроз ову преписку се огледа микро и макро значај истраживачких подухвата Центра за малоазијске студије. Трећи и последњи део се зове *Доситеј Обрадовић и грчко просветитељство* у овом раду се истиче лик и дело Доситеја Обрадовића и његове везе и интеракције са културом грчког просветитељства.